

ומפליא לעשות". הנכנס לישן על מטתו אומר מ"שמע ישראל" עד "והיה אם שמוע". ואומר "ברוך המפיל חבלי שינה על עיני ותנומה על עפעפי ומאיר לאישון בת עין, יר"מ ה' אלהי שתשכיבני לשלום ותן חלקי בתורתך ותרגילני לידי מצוה ואל תרגילני לידי עבירה ואל תביאני לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון וישלוט בי יצר טוב ואל ישלוט בי יצר הרע ותצילני מפגע רע ומחלאים רעים ואל יבהלוני חלומות רעים והרהורים רעים ותהא מטתי שלמה לפניך והאר עיני פן אישן המות בא"י המאיר לעולם כולו בכבודו". כי מתער אומר "אלהי נשמה שנתת בי טהורה אתה יצרתה בי אתה נפתחה בי ואתה משמרה בקרבי ואתה עתיד ליטלה ממני ולהחזירה בי לעתיד לבא, כל זמן שהנשמה בקרבי מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי רבון כל העולמים אדון כל הנשמות ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים". כי שמע קול תרגולא לימא, "ברוך אשר נתן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה". כי פתח עיניה לימא, "ברוך פוקח עורים". כי תריץ ויתיב לימא, "ברוך מתיר אסורים". כי לביש לימא, "ברוך מלביש ערומים". כי זקיף לימא, "ברוך זוקף כפופים". כי נחית לארעא לימא, "ברוך רוקע הארץ על המים". כי מסגי לימא, "ברוך המכין מצעדי גבר". כי סיים מסאניה לימא, "ברוך שעשה לי כל צרכי". כי אסר המייניה לימא, "ברוך אוזר ישראל בגבורה". כי פריס סודרא על רישיה לימא, "ברוך עוטר ישראל בתפארה". כי מעטף בציצית לימא, "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית". כי מנח תפילין אדרעיה לימא, "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין". ארישיה לימא, "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין". כי משי ידיה לימא, "ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת ידים". כי משי אפיה לימא, "ברוך המעביר חבלי שינה מעיני ותנומה מעפעפי ויהי רצון מלפניך ה' אלהי שתרגילני בתורתך ודבקני במצותיך ואל תביאני לא לידי חטא ולא לידי עון ולא לידי נסיון ולא לידי בזיון וכוף את יצרי להשתעבד לך ורחקני מאדם רע ומחבר רע ודבקני ביצר טוב ובחבר טוב בעולמך ותנני היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותגמלני חסדים טובים, ברוך אתה ה' גומל חסדים טובים לעמו ישראל".

[דף נד ע"א משנה] חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה שנאמר (דברים ו) "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו'". "בכל לבבך" בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. "ובכל נפשך" ואפילו הוא נוטל את נפשך, "ובכל מאדך" בכל ממונך. ד"א "בכל מאדך" בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאד מאד.

עין איה

היחידיות מצד חושיו המגושמים והמוגבלים, אז מדת הטוב והרע מצומצמות אצלו רק כפי הנוגע לעצמו ולבשרו. אמנם כשיתעלה למצב שכלי, לאהוב את אשר השכל הטהור והיושר האמיתי נותנים, וימצא זאת בנפשו, כשיהי' באמת דורש את אלהים ופונה בכל לבבו את¹ ההשכלה הטהורה, אז ימצא כי האהבה ו[ה]עונג אינם ראויים כלל שיהיו לו

קפב. חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר "ואהבת את ד' אלהיך, בכל לבבך וגו'", "בכל לבבך" בשני יצריך כו', "בכל נפשך" אפילו הוא נוטל את נפשך, "ובכל מאדך" בכל ממונך. דבר אחר "בכל מאדך" בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד. כל זמן שאדם שקוע בפרטיותו, בהנאותיו

קפב. 1. אולי צ"ל: אל.

ומפליא לעשות. כנגד שהגוף חלול כמו נאד והנאד הזה אם יש בו נקב אין הרוח עומד בתוכו והקצ"ה צרא אם האדם נחממה וצרא זו נקצים נקצים הרצה ואעפ"כ הרוח נמוכו כל ימי חייו וזו פליאה ומכמה: ותהא מטתי שלמה. שלא יהא פסול ורשע צורעי: לשכוי תרגולא דליכא דוכתא דקרו לתרגולא שכו כדלמרינן צר"ה (דף כו.)[: דבר אחר בכל מאדך. לשון מדות המלודות לך צין מדה טובה צין מדה פורענות:

עין איה

מוגבלים רק ביחש לנפשו ולחוג הקרוב לו, כ"א כגבור ירוץ אורח² שכלו להיות מודד את כל תפצו לפי ערך הכלל כולו, ואצל הכלל כולו אין רעה במציאות, הכל עשה האלהים יפה בעתו³, והרעה, שנדמית להיות רעה פרטית, היא מסבכת טובה רבה אל אוצר הכלל. והאיש שהתנשא ברוחו לאהבת השכל והיושר האמיתי הוא יתענג, כי במה שנוגע לעצמיותו הפרטי(ו)ת יש לו מצב של הפסד ורעה, אבל הלא הוא סובל כדי להיות תוצאות לטובת הכלל מזה, כי הלא ההנהגה הכללית של המציאות היא ודאי טובה, וכל אשר עשה ד' הוא טוב⁴, א"כ ודאי תצא מרעה זו טובה גדולה שקולה הרבה נגד מרירות הרעה. והטובה, אם גם יהיו מקבליה בחוג קרוב או רחוק בזמן ובמקום לו הכל שוה. לנפש נדיבה האוהבת את הטוב והיושר, אין מרכז המשקל נפשו הפרטית כ"א הכלל, החשוב לעולם נגד הפרט ועומד לעולם, ע"כ יהיה באהבה מברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה. וכן בהשקיפו תמיד אל התוצאות הכלליות כבר אפסה מנפשו ההתפלגות של נטיות טובות ורעות, יש לקרא בשם טוב ורע בנטיות, למי שמבטו הוא צר ואינו יכול להסתכל כ"א על ההוה והמקום של הרגש והעובדא, אבל מי שהגבה לכו בדרכי ד'⁵, הנטיות כולן עולות להתכלית המקובצת הכללית הנבנית מהן, הוא אוהב את ד' אדון השלום בכל לבב, ביצה"ט וביצה"ר. גם אינו מסתכל כלל על פרטיותו, כי אהבתו, עדונו וענגו האמיתי הוא שיהיה הטוב והיושר נעשה. ואם הטוב והיושר, שהוא לפי ההבנה היותר אמתית, חפץ ד' ית', מחייב שיתן את נפשו, בשמחה יתנדב לזה, יתנדב ויתענג, כי נפשו חשה את החיים הכלליים בכל שאונם, שכאור לפני אבוקה בטלה אצלו ההשתעבדות לחיים הפרטיים אע"פ שהם חיים. אמנם יש שמצעיר את רגשות חייו ומקטין מאווי נפשו, מקוצר רוח וחסרון ידיעה והרגשה בנועם החיים, איש כזה אינו פועל גבורות ואינו יודע את ערך החיים. ע"כ רק בזאת תבא האהבה השלמה לגבולה, בהיות רגשי החיים וחפץ הרחבתם,

כשהדרכים המובילים אליו המה מתאימים לחפץ ד', להתכלית הכללית המאושרת והטובה, יקרים בעיניו. הקנינים המה המושג של הרחבת החיים. הנפש המואסת בהרחבת החיים, ושאינה יודעת את רגשי החיים לעמקם ולאמתתם, לא תוכל להתפשר עם השכל הישר והבריא, באהבת הקנינים. כמה יש צורך לאדם לחיי נפשו, אם יביט רק אל צמצום החיים, וכמה מתרחבים החיים בכל משאלותיהם הרחבים ע"י הקנינים, ע"כ הם נקראים מאד, "מאדך", שהם בנויים רק על ההפרזה (והמאודיית) [והמאודיות] שבחיים. ע"כ האיש שהוא גדל דעה וכביר כח לב⁶, איש חי רב פעלים⁷, הוא לא יזעיר נפשו בשביל התכונה של מסירת נפש באהבת השם יתברך הטהורה, כ"א יהיה מלא חיים בכל הרחבותיהם, ומתוך שהוא מכיר את החיים וחשיבותם, הוא מכיר את רוממות ערך הכלל וערך המשפט הראוי לאהבת השכל והיושר, ע"כ יתנדב לאהבת ד' אפילו נוטל את נפשו. וממוצא דבר בא לידי המדה הנפלאה, שבכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאד מאד, הודאה מאודית תבא מנפש מרגשת ושואפת. הנפש שהקמיטה כוחותיה לא תתעורר בהודאה של מאד, כי הולכת היא כצל בנטותו⁸ ולא תרגיש לא את עומק הטוב ולא את עומק הרע⁹, לא את העונג ולא את הנגע¹⁰. ולא זאת היא תכונת המסירת נפש הבאה לקדושת השם ית' מגבורי כח עושי דברו¹¹, ולא מנפש שאופלו השקפותיה על החיים, יתכונן המין האנושי ברוממות מוסרו, כ"א מנפש חיה ערה ובהירה המרגשת בהרגשה חודרת את הטעם של הטוב והרע, את העדן והשמחה, ואת המרירות של הרע והמות, המחסר והשפלות, אשר כגדולת ההרגשה כן תהי' גדולת הגבורה ו[ה]אהבה אל הצדק האמת והמשרים, שיסודתם בטובה הכללית. שם באוצר הכלל ימצא האדם השלם אשרו חייו ושמתו¹². ואוצר הכלל לעולם הוא מתעלה והולך לטוב בכל מסיבותיו הפרטיות המתכנסות אל תוכו, ככל הנחלים [ההולכים] אל הים¹³. ע"כ בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו מאד מאד,

2. עפ"י תהילים יט, ו. 3. עפ"י קהלת ג, יא. 4. עפ"י בראשית א, לא. 5. עפ"י דברי הימים ב יז, ו. 6. איוב לו, ה. 7. שמואל ב כג, כ. ברכות יח, א. 8. תהילים קט, כג. 9. עפ"י ספר יצירה פ"א, מ"ה. 10. עפ"י שם פ"ב, מ"ד. 11. תהילים קג, כ. 12. עיין אורות הראיה, עמ' סר-סו. 13. עפ"י קהלת א, ז.